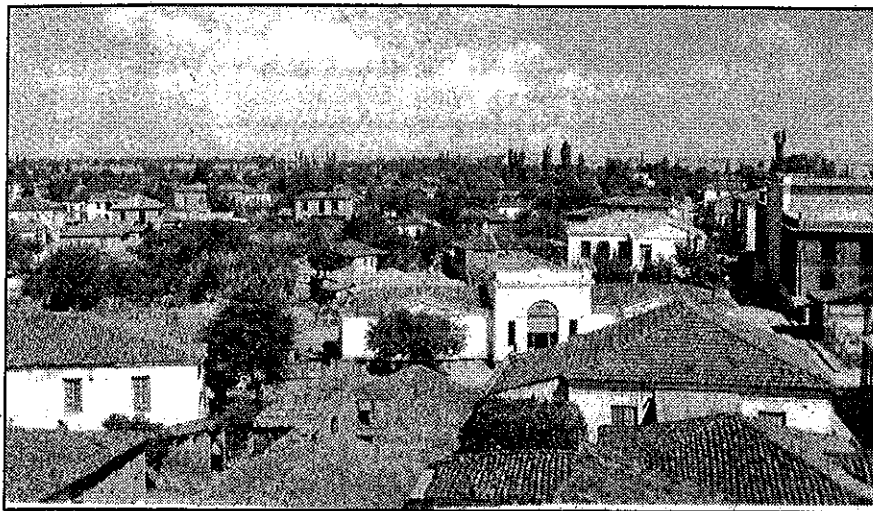

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Πριν μερικές εβδομάδες είχε δημοσιευθεί στην παρούσα εφημερίδα ένα άρθρο, που αναφέρονταν στην ζωή της Καρδίτσας του 1909. Συνοδεύονταν και από μία φωτογραφία των τότε δημοτικών λουτρών της πόλης μας. Δεν σχολιάστηκε αυτή η εικόνα, γιατί θεωρήθηκε ότι το που βρίσκονταν αυτό κτίριο, είναι γνωστό. Δημιουργήθηκε όμως σύγχυση μεταξύ των νεώτερων κυρίως αναγνωστών, δεδομένου ότι μετά την κατεδάφιση των εικονιζόμενων λουτρών, λειτούργησαν άλλα μικρότερα σε διάφορα σημεία της πόλης. Κρίθηκε λοιπόν σωστό να διευκρινισθεί το θέμα. Έτσι παρατίθεται σε συντομία το ιστορικό των παλιών δημοτικών λουτρών.

Φωτογραφία της Καρδίτσας γύρω στο 1950. «Τραβήχτηκε» από την ταραχή της «Αρνης». Στο κέντρο διακρίνονται τα Δημοτικά Λουτρά. Πίσω τους και δεξιά, διακρίνεται το κτίριο του Δικαστικού Μέγαρου, που ήταν ακόμα υπό κατασκευή. Από καρτ-ποστάλ έκδοσης «Φωτο-Παπαδόπουλου», επανέκδοση Φιλοτελικής Ένωσης Καρδίτσας το 1991.

Του Αριστομένη Καθυβιώτη

Τα δημοτικά λουτρά της φωτογραφίας βρίσκονταν επί της οδού Ιεζεκιήλ, ακριβώς στο σημείο που σήμερα είναι κτισμένο το κτίριο του Δημαρχείου. Η ανέγερσή τους ξεκίνησε το 1901, επί δημαρχίας Στέργιου Λάππα. Αποπερατώθηκαν και λειτούργησαν το 1908 επί δημαρχίας Δημητρίου Λάππα. Έτσι στην εφημερίδα Θεσσαλία του Βόλου και στο φύλλο της 11-4-1908, διαβάζουμε:

Από χθές ήρχισεν η λειτουργία των δημοτικών λουτρών μας, τα οποία πρόκειται να εξυπηρετήσουν οπουδαίαν ανάγκην.

Η λειτουργία τους όμως ήταν δοκιμαστική και τα επίσημα εγκαίνια έγιναν μετά μερικούς μήνες. Στην εφημερίδα «Σκρίπ» της Αθήνας και στο φύλλο της 28-9-1908, διαβάζουμε μία ανταπόκριση από την Καρδίτσα με τίτλο «Τα εγκαίνια των λουτρών»:

ΚΑΡΔΙΤΣΑ 15 Σεπτεμβρίου

Μετά πληρεστάτης επιτυχίας ετελέσθησαν χθές και περί ώραν 1 την τα εγκαίνια των δημοτικών της πόλης μας λουτρών, εφ' οίς σεμνύνεται οπωσδήποτε η πόλις μας.

Πλήθος πολύ μετά του κυρίου Δημάρχου (σ.σ. Δημητρίου Λάππα) παρέστη εις την τελετήν ταύτην. Ο κ. Νομάρχης αν και προσεκλήθη εν τούτοις δεν προσήλθε τις οίδε διατί. Από σήμερον λοιπόν άρχεται η λειτουργία των λουτρών, εις τον ανοικιαστήν των οποίων ευχόμεθα καλά κέρδη. Ας

φροντίσει ο κ. Τσόγκας να περιποιηθεί τους λουομένους, ίνα και αυτός ωφελήσει και τους συμπολίτας ευχαριστήσει.

Φαίνεται όμως πως η λειτουργία τους ξεκίνησε με εμπόδια. Γιατί στην εφημερίδα «Αναγέννησις» των Τρικάλων και στο φύλλο της 22-1-1911 διαβάζουμε ένα κείμενο που αναφέρεται στα λουτρά:

[...]

Ωραιότατον κτίριον. Μαρμαίρει! από την χιονώδη λευκότητα με την οποίαν κοσμούνται και οι τέσσαρες τοίχοι των λουτρών αυτών – υπέρλειο από το εξάισιον πέρασμα του μιστρίου του τέχνητου, αρχιτεκτονικού ρυθμού απαρμίλλου. Τα δημοτικά ταύτα λουτρά εστοίχισαν εις τον δήμον 60.000 περίπου. Εκτίσθησαν δημαρχούντος του κ. Στέργιου Λάππα, και τη εμπνεύσει του κ. Κωστή Τερτίπη, προέδρου του δημοτικού συμβουλίου. Προ τριών ετών ανοικιάσθησαν υπό του νυν δημάρχου κ. Δημητρίου Λάππα, εις τον κ. Τσόγκαν, ο οποίος μετά λειτουργίαν ολίγων μόνον μηνών προέβη εις το εξής: έκλεισεν αίφνης μίαν ημέραν τας πύλας των δημοτικών λουτρών, τα οποία τόσον ωραία είχε κοσμήσει με επίπλωσιν πολυτελή οπωσδήποτε, και εκτός του ότι απεστέρησε τους συνήθισαντας να λούονται μέσα εις τα

θερμά νερά των λουτρών αυτών, ενθυμιζόντων τα περίφημα χαμάμια, μιας ηδονικοτάτης απολαύσεως, ενήγαγεν και τον δήμον εις το δικαστήριον, δι' αγωγής του περί αποζημιώσεως, επί τη προφάσει ότι τα μηχανήματα δια των οποίων ετίθεντο εις λειτουργίαν τα λουτρά ήσαν ελλιπή και κακώς έχοντα!

Δεν είναι γνωστό τι έκβαση είχε η δικαστική διαμάχη μεταξύ του δήμου και του εκμεταλλευτού των λουτρών.

Τα παλιά λουτρά ήταν ένα αληθινό κόσμημα για την πόλη τόσο από πλευράς εμφάνισης, όσο και από πλευράς λειτουργίας. Για το πώς ήταν η εσωτερική τους διαρρύθμιση υπάρχει μία περιγραφή του Βασιλείου Λάππα:

Διηρείτο εις τέσσαρα διαμερίσματα, είχαν ευρύτατον χώλ και εισόδον επιβλητικήν, με κλίμακα μαρμαρίνην εξ οκτώ βαθμίδων και άνωθεν της εισόδου υπήρχε επί μαρμαρίνης πλακός η επιγραφή «εγένετο το έτος 1901 επί Δημάρχου Στεργίου Λάππα». Εις το δεξιόν διαμέρισμα υπήρχον πέντε μαρμαρίνοι λουτήρες, άλλοι δε τόσο υπήρχον εις το αριστερόν διαμέρισμα, εις το εσωτερικόν αριστερόν διαμέρισμα υπήρχεν η αίθουσα του κάταιωνισμού (ντουζ) και εις το εσωτερικόν δεξιόν διαμέρισμα υπήρχον αι μηχανικά εγκαταστάσεις θερμάνσεως του

ύδατος. Άνω δε των εσωτερικών διαμερισμάτων υπήρχον μικρά δωμάτια, εις ά ανήρχετο τις δια ξυλίνης κλίμακος, προς διαμονή του προσωπικού.

Δυστυχώς το ωραιότατο αυτό κτίριο κατεδαφίστηκε, για να κτισθεί στη θέση του το κτίριο του σημερινού Κινηματοθέατρου και Δημαρχείου.

Τελευταίοι εκμεταλλευτές του ήταν οι Ηλίας Γαλανούλης και Αλέκος Κάκκος. Η κατεδάφισή του έγινε το 1959 ή αρχές του 1960.³ Ο Βασίλειος Λάππας,⁴ σημειώνει σχετικά στο βιβλίο του:

Ο ισχυρισμός ότι η καταδάφισις εγένετο δια να ανεγερθεί επί της θέσεως αυτής το πνευματικόν κέντρον προκαλεί θυμωδιάν, διότι δια μικράς δαπάνης ηδύνατο να ευρεθεί εγγύς του σημείου τούτου κατάλληλον οικόπεδον.

Στην πίσω γωνία των κατεδαφισθέντων λουτρών λειτουργούσε αρτεσιανό, απ' όπου οι κάτοικοι της πόλης προμηθεύονταν πόσιμο νερό. Βρίσκονταν περίπου εκεί που είναι σήμερα η ράμπα ανόδου του κτιρίου του Δημαρχείου. Η λειτουργία του αρτεσιανού συνεχίστηκε μια μετά το γκρέμισμα των λουτρών και σταμάτησε, όταν στέρεψε πλέον από νερό του. Οι παλιότεροι Καρδιτσιώτες θυμούνται ότι, τελευταίως επαγγελματίας προμηθευτής νερού ήταν ο Κώστας Βουτσελάς. Μετέφερε τα «γκιούμια» των πελατών του με ένα καροτσάκι, που είχε την επιγραφή «Υδάτινον ύδωρ – Διανομή κατ' οίκον»!

Για να αντιμετωπισθούν όμως οι ανάγκες των κατοίκων της πόλης, κτίστηκαν ταυτόχρονα σε διάφορα σημεία της μικρότερα λουτρά. Τα κτίρια αυτά που υπάρχουν ακόμα και σήμερα είναι τέσσερα, και δεν πρέπει να συγχέονται με τα κατεδαφισθέντα λουτρά της οδού Ιεζεκιήλ. Ένα βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του Πασίλυπου, το δεύτερο στην οδό Σαμαροπούλου κοντά στις εργατικές κατοικίες και τα άλλα δύο, κοντά στις εκκλησίες του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Παρα-

σκευής. Από πολλά χρόνια δεν λειτουργούν πλέον ως λουτρά, αλλά ως παραρτήματα της Δημοτικής βιβλιοθήκης.

Κλείνοντας το σημείωμα, θα επανέλθουμε στο προηγούμενο άρθρο για μία ακόμα διευκρίνιση. Ο Σεραφεύμ Ντότσικας (και όχι Τότσικας που αναφέρεται στο δημοσίευμα του Θραλουσούβου Μακρή), τελικά βρήκε νύφη και παντρεύτηκε το 1927! Η τυχερή ήταν η Καλλιόπη Αναγνώστου. Μετά την αποχώρησή του από το εστιατόριο, εργάσθηκε σαν έμπορος. Πέθανε το 1939.⁵ Άξιζει όμως εδώ να αναφερθεί ένα άλλο επεισόδιο της ζωής του. Όταν έγινε στη Χαλκίδα η δίκη των υπαίτιων για τα γεγονότα του αγροτικού συλλαλητηρίου της 27-2-1910 στην Καρδίτσα ο Σερ. Ντότσικας πήγε μάρτυρας υπεράσπισης. Κατέθεσε ότι οι αγρότες, που επισκέφθηκαν εκείνη την ημέρα το ουζοπωλείο του, ήταν άπολοι. Είναι γνωστό, ότι οι κατηγορούμενοι σ' εκείνη τη δίκη αθώωθηκαν. Για την κατάθεσή του υπάρχει αναφορά στο βιβλίο του Γιώργου Καρανικόλα «Κιλελέρ»⁶:

Σερ. Ντότσικας. Γεννήθηκε στο Πλάτσι⁷ και κατοικεί στην Καρδίτσα, είναι ετών 28, Ξενοδόχος⁸, γνωρίζει τους κατηγορούμενους και καταθέτει: «Ητο παρών εν τω συλλαλητηρίω και ουδένα εκ των κατηγορουμένων ειδε να έχη όπλον ή να κάνει παρεκτροπήν τινά».

Ευχαριστούμε για τη βοήθειά τους Πέτρο Κομπορόζο, Γιώργο Κωστόπουλο, Βασίλη Μαγόπουλο, Γιάννη Μαυραντζά, Δημήτρη Μπίτσιο και Γιώργο Πατραμάνη.

1. Μαρμαίρει σημαίνει αντανακλά το φώς, λάμπει σαν το μάρμαρο.
2. Βασίλειος Λάππας, Η ιστορία της πόλεως Καρδίτσας, Καρδίτσα 1974.
3. Πληροφορία Γιώργου Κωστόπουλου, που επέβλεψε σαν μηχανικός του Δήμου την κατεδάφισή τους.
4. Βασίλειος Λάππας, ό. π. υποσημ. 2.
5. Πληροφορία Δημητρίου Φ. Μπίτσιου, που είναι εγγονός του.
6. Γιώργος Καρανικόλας, Κιλελέρ, Δεύτερη έκδοση, γραμμή, Αθήνα 1976.
7. Έχει γίνει λάθος: αντί για Βλάσδο που ήταν η καταγωγή του Ντότσικα, γράφτηκε Πλάτσι.
8. Παλιότερα τα εστιατόρια ονομάζονταν ξενοδοχεία φαγητού.